

12

WERKCONFERENTIE CIRCULAIRE BOUW & DEMONTAGE

LEREN EN WAARDE CREËREN

Om de steeds schaarsere grondstoffen efficiënt in te zetten en de druk op het milieu te beperken, is circulair bouwen onontkoombaar. Naast demaatschappelijke noodzaak is er een forse economische impact. TNO becijferde de potentie van circulair bouwen en demonteren in de regio Utrecht op € 180 miljoen toegevoegde waarde per jaar en 1.500 structurele additionele banen. Om dit potentieel te ontsluiten, organiseerde Alliantie Cirkelregio Utrecht op 12 maart 2018 een werkconferentie circulaire bouw & demontage.

TEKST: HANS HAJEE

In de Alliantie Cirkelregio Utrecht zijn verschillende partijen verenigd die samen fungeren als aanjager voor een circulair georganiseerde regio. Bouw en demontage spelen hierbij een cruciale rol. Daarom

organiseerde de Alliantie Cirkelregio op 12 maart een werkconferentie. In het Utrechtse Provinciehuis troffen ruim honderd vertegenwoordigers van marktpartijen, overheden en andere stakeholders elkaar. Doelstelling:

kansrijke circulaire bouwopgaves en gebruikte element- en materiaalstromen verbinden met toekomstige regionale bouwprojecten.

PROJECTENKALENDERS

Om een beeld te krijgen van de daadwerkelijke markt voor circulair bouwen en demonteren, stelden Metabolic en SGS Search in opdracht van de U10-gemeenten en de gemeente Amersfoort regionale projectkalenders op. Deze bevatten honderden woningen, kantoren en andere utiliteitsgebouwen; zowel nieuwbouw-, demontage- als renovatieprojecten. Aanvullend is voor de U10-gemeenten ook een inventarisatie uitgevoerd van de bij deze projecten vrijkomende materialen. Dit zogenaamde urban mining potentieel – uitsloop en renovatie afkomstige materialen en componenten – omvat ruim 350.000 ton met een waarde van € 180 miljoen. Ter vergelijking: voor nieuwbouw zijn in de U10-gemeenten de komende vijf jaar bijna 8 miljoen ton materialen en elementen benodigd met een totale waarde van € 1,5 miljard.

KANSRIJK VOOR HERGEBRUIK

Metabolic en SGS Search benoemden ook de meest kansrijke elementen voor hergebruik. De top-5 bestaat uit scheidingswanden, systeemplafonds, plafondisolatie, prefab betonbalken en keukenkastjes. Worden de kosten van hergebruik vergeleken met de toepassing van nieuwe componenten dan levert dat volgens de onderzoekers vaak een interessant verdienmodel op. In sommige gevallen – denk aan liftconstructies – kan regelgeving hergebruik belemmeren.

MATCHMAKING

Voor maximale toepassing van herbruikbare materialen bij nieuwbouw moet zo vroeg mogelijk bekend zijn wat waar en wanneer beschikbaar komt. Ook de geografische match is van belang; transportkosten moeten zoveel mogelijk worden beperkt. Met behulp van de projectkalenders en op basis van de kansen voor urban mining zijn interessante verbindingen te maken. Zo kunnen waardevolle leads ontstaan voor daadwerkelijke matchmaking.

MARKTPLAATSEN

Om vraag en aanbod van bouwmaterialen met ervaring concreet te verbinden, zijn digitale en fysieke marktplaatsen nodig. Namens het Utrechtse Werkspoorkwartier werd tijdens de conferentie een oproep gedaan aan mogelijke partners voor de realisatie van een circulaire hub voor herbruikbare bouwmaterialen in dit gebied. In Rotterdam bestaat zo'n locatie al. Daar vinden ook workshops

plaats en kunnen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt opleidingen volgen. Voorbeeld van een digitale marktplaats is insert.nl, een landelijk platform waarin sloopbedrijven waaronder het Utrechtse Oskam participeren.

JUISTE UITVRAAG

De Utrechtse wethouder Lot van Hooijdonk stelde tijdens de werkconferentie dat de ontwikkeling van circulariteit staat en valt met de vraag van opdrachtgevers. De gemeente Utrecht focust in deze rol vooral op onderdelen waarop zij zelf veel invloed heeft, zoals afvalinzameling en de eigen inkoop. Bij dat laatste aspect is het stellen van de juiste uitvraag een belangrijk aandachtsveld. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot de afname van diensten in plaats van producten: betalen voor gebruik in plaats van bezit. Ook bij infrastructuur lijkt deze benadering haalbaar. Uit oogpunt van circulariteit en duurzaamheid een kansrijk alternatief.

HERHAALBAAR EN SCHAALBAAR

Utrecht staat de komende jaren voor een grote bouwopgave. Volgens wethouder Van Hooijdonk is de circulaire potentie hiervan enorm. Zij pleit ervoor om inspanningen vooral te richten op herhaalbare en schaalbare projecten. Die zorgen voor de benodigde massa en versnelling bij circulariteit. Door als gemeente samenwerking te zoeken met andere grote vastgoedbezitters zoals het Rijksvastgoedbedrijf, corporaties en commerciële eigenaren ontstaan kansen. Zowel via schaalvoordelen als door mogelijke synergie, bijvoorbeeld op het gebied van energie en mobiliteit.

INZOOMEN OP DEELASPECTEN

In vier werksessies werd tijdens de conferentie ingezoomd op deelaspecten van circulair bouwen en demonteren. Bij de sessie circulaire infra was onder meer aandacht voor afname van een weg als dienst. In de aanbesteding van de Utrechtse Croeselaan is hier uiteindelijk niet voor gekozen. Wel leverde het traject relevante ervaringen op voor zowel opdrachtgevers als marktpartijen. In Midden-Nederland staan tal van woningbouwprojecten gepland. Aandachtsveld tijdens de betreffende werksessie: wat is nodig om op grote schaal circulaire woningen te realiseren? Hoe moet de regelgeving eruit zien en welke instrumenten zijn beschikbaar om de mate van circulariteit te meten?

SHOWCASE

Bij de werksessie circulaire utiliteitsbouw stonden rijkskantoor de Knoop en het naastgelegen tijdelijke horecapaviljoen The Green House centraal. Dit paviljoen is een showcase van circulariteit, zowel in de bedrijfsvoering als door het volledig demontabele gebouw. Dat zal na vijftien jaar worden afgebroken en elders weer opgebouwd.

In de laatste werksessie lag de focus op hergebruik van bestaande componenten. Er is grote winst te behalen door materialen die vrijkomen bij het slopen, renoveren of beheren van gebouwen terug te brengen in de kringloop. Maar hoe ontsluit je al die materialen en zorg je voor een haalbare businesscase – praktisch en financieel?

GERICHTE ACTIES

Het gezamenlijk leren en ervaring opdoen is essentieel bij een nog grotendeels onontgonnen terrein als circulair bouwen en demonteren. De werkconferentie – zowel het plenaire deel als de werksessies – droeg substantieel bij aan het inzicht in economisch interessante circulaire bouwopgaves, componenten en materiaalstromen. De conferentie krijgt dan ook zeker een vervolg, aldus dagvoorzitter Rutger Büch (Cirkelstad). Hij benadrukte het perspectief op waardecreatie en pleitte voor gerichte acties met de kansrijkste elementen uit het onderzoek van Metabolic & SGS Search.

2030 EN 2050

Bij circulaire bouw en demontage speelt de overheid een sleutelrol als aanjager, facilitator en regelgever. Lot van Hooijdonk stelde op de werkconferentie dat de circulaire transitie exponentieel complexer is dan de energietransitie die nu steeds verder versnelt. Voor de realisatie van de klimaatambities uit het Parijs-akkoord per 2030 vergt deze energietransitie alle aandacht, aldus de Utrechtse wethouder. Het daarbij grootschalig inbrengen van circulaire uitgangspunten kan volgens haar zorgen voor een onwenselijke stagnatie. De vraag is echter of we ons bij de noodzakelijke omslag naar een circulaire economie terughoudendheid kunnen veroorloven. In 2050 moet Nederland volledig circulair zijn. Al lijkt dat heel ver weg, haast is wel degelijk geboden. Het gaat vaak om ingrijpende processen. Aanpassing ervan kost jaren.